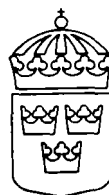

Regeringens skrivelse 1994/95:127

Ungdomsfrågor

Skr.
1994/95:127

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 19 januari 1995

Ingvar Carlsson

Marita Ulvskog
(Civildepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnar regeringen en samlad redogörelse för förslag och åtgärder i årets budgetproposition som särskilt rör ungdomar.

Av redogörelsen framgår att ungdomspolitiken skall inriktas på arbete och utbildning, på att minska skillnaderna i levnadsvillkor mellan ungdomar från olika uppväxtmiljöer samt på att stärka ungdomars inflytande över sina liv och samhällsutvecklingen. Av särskild betydelse är också ungdomars möjligheter att delta i olika former av internationellt samarbete.

1. Inledning	3
2. Arbete	4
3. Skolan	8
4. Universitet och högskolor	11
5. Uppväxtvillkor	14
6. Ungdomarna och världen	16
7. Fritid, kultur och eget skapande	19
8. Bostad	21
9. Ekonomi	22
10. Hälsa och livsstil	24
11. Ungdomar med funktionshinder	26
12. Vård och omsorg	28
13. Ungdomar och brott	29
14. Demokratin, ungdomarna och framtiden	31

1 Inledning

Sverige har över en miljon ungdomar i åldern 15-24 år. De är en rikedom för landet och de har alla, oavsett klass, kön och etnisk bakgrund, rätt att kräva en politik som ger dem möjlighet att skapa sig en framtid på sina egna villkor. Vägen mot det målet är dock inte enkel.

Flera undersökningar som gjorts under senare år visar att ungdomsgenerationen alltmer kommit att släpa efter den äldre generationen vad gäller välfärdsnivå¹. Orsakerna till detta är flera. Bl.a. har utbildningstiden förlängts. Det har medfört en höjd utbildningsnivå men också att ungdomars etablering i vuxenlivet fördröjts. Det har också blivit allt svårare för dem som kommer direkt från skolan att etablera sig på arbetsmarknaden. Arbetslösheten bland de unga är mer än dubbelt så hög jämfört med arbetslösheten bland övriga medborgare. Ungdomars boendekostnad är högre än för andra grupper, bl.a. därför att de oftare bor i dyra nyproducerade bostäder.

Konsekvensen av detta har blivit ökade klassklyftor inom ungdomsgruppen. Skillnaderna har förstärkts mellan unga män och unga kvinnor, mellan ungdomar i glesbygd och storstäder. Svårast är det för ungdomar med invandrarbakgrund.

Det är regeringens ambition att vända denna utveckling, men det måste ske stegvis. För att vi skall klara välfärden på sikt, måste vi satsa både på en ökad sysselsättning och på en sanering av statsfinanserna. När staten minskar sina utgifter kommer det att bli ekonomiskt kännbart för många ungdomar. Men ett fortsatt högt budgetunderskott ökar vår statsskuld och intecknar framtiden. Inte minst med tanke på barnen och de unga måste vi hejda den utvecklingen.

Det är inte ungdomarna som är problemet. De är vår rikedom, som vi måste lära oss att förvalta bättre. Hur detta skall gå till på sikt är inte bara en fråga om ekonomi, utan också en fråga om demokrati. De unga har för litet inflytande över politiken och samhällsutvecklingen i dag. Deras kunskaper, erfarenheter och resurser måste på ett helt annat sätt tas tillvara.

Civildepartementet har ett övergripande ansvar och en samordnande roll i regeringskansliet för ungdomspolitiken. Barn- och ungdomsdelegationen (Ju 1983:01) fungerar som rådgivare till regeringen.

Ungdomsstyrelsen är en statlig myndighet som bl.a. har till uppgift att följa utvecklingen av ungdomars villkor. Ungdomsstyrelsen skall också granska samhällsutvecklingen ur ett ungdomsperspektiv.

¹ Joachim Vogel: "Ungdomar - 90-talets förlorare" i Uppväxtvillkor 5/92 (Statens ungdomsråd) samt Social Rapport 1994 (Socialstyrelsen)

Arbetslösheten bland ungdomar är stor över hela Europa. Men andelen ungdomar bland de arbetslösa i Sverige är större än i de flesta andra europeiska länder. När ungdomar får ett arbete är det ofta en tidsbegränsad anställning. Dessutom är ungdomar överrepresenterade i den grupp som sysselsätts med arbetsmarknadsåtgärder.

Ungdomsarbetslösheten för 20-24-åringar var 15,4 procent i november 1994. Motsvarande siffra för åldersgruppen 25-64 år var 6,3 procent.

Av alla ungdomar i åldrarna 18-24 år (ca 795 000) tillhörde 59 procent arbetsmarknaden. Av dessa var 20,3 procent av männen och 12,6 procent av kvinnorna arbetslösa. Samtidigt var 10,3 procent av alla ungdomar i åldern 18-24 år i någon form av arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Nedanstående sammanställning visar fördelningen av arbetsmarknadspolitiska åtgärder i november 1994 jämfört med november 1993.

Arbetsmarknadspolitisk åtgärd	Antal november 1993	Antal november 1994	Ändring i %
Ungdomspraktik	73 757	62 680	-15
Utbildningsvikariat	4 405	5 402	+23
Arbetsmarknads- utbildning	9 191	10 190	+11
Arbetslivsutveckling	6 830	5 119	-25
Beredskapsarbete (20-24 år)	240	698	+191
Ami (20-24 år)	1 132	1 326	+17
Rekryteringsstöd oktober (20-24 år)	4 189	9 575	+129
Lönebidrag oktober (20-24 år)	1 300	1 542	+19
Avtalade inskolnings- platser + Offentligt skyddat arbete oktober (20-24 år)	184	128	-30
	101 228	96 660	-5

Ungdomspraktiken

Ungdomspraktiken infördes den 1 juli 1992 som en tillfällig åtgärd. Den kommer att upprätthållas för ungdomar mellan 18-19 år fram till och med 30 juni 1995. Detta sker i avvaktan på överläggningar mellan regeringen och kommunerna. Målet med överläggningarna är att föra över ansvaret till kommunerna för arbetsmarknadspolitiska insatser riktade till ungdomar under 20 år.

Från ungdomspraktik till ungdomsintroduktion

För ungdomar i åldern 20-24 år ersätts ungdomspraktiken fr.o.m. den 1 januari 1995 med en ny åtgärd - ungdomsintroduktion.

Ungdomsintroduktionen är avsedd för ungdomar som inte lyckats få ett arbete. Introduktionen består av högst fyra månaders praktik, följt av minst sex månaders anställning hos samma arbetsgivare. Under praktiktiden lämnas utbildningsbidrag. Arbetsgivaren kan vid anställningen få rekryteringsstöd.

För arbetshandikappade och utomnordiska ungdomar bortfaller kravet på sex månaders anställning. Arbetshandikappade ungdomar får i stället möjlighet till längre praktiktid än fyra månader.

Antalet ungdomar i ungdomsintroduktion beräknas till ca 24 000 per månad under budgetåret 1995/96.

Från akademikerpraktik till aspirantutbildning

Ungdomar mellan 25-29 år, med 120 poäng från en högskola, har kunnat få akademikerpraktik. Praktiken gällde först i tre månader men förlängdes den 1 januari 1994 till sex månader. Praktikanordnaren skulle betala ett finansieringsbidrag på 1 000 kronor i månaden.

Under budgetåret 1993/94 hade i genomsnitt 600 personer per månad haft denna form av ungdomspraktik. Av dessa fick nästan 44 procent ett arbete. Akademikerpraktiken upphör den 30 juni 1995.

Regeringen har istället föreslagit en ettårig aspirantutbildning för arbetslösa akademiker. Aspirantutbildningen beskrivs under avsnitt 4. Universitet och högskolor.

Ett utvecklingsprogram

Ungdomar som inte inom *hundra dagar* får ett arbete eller sysselsättning genom någon arbetsmarknadspolitisk åtgärd skall ha tillgång till ett särskilt utvecklingsprogram. Alla arbetsförmedlingar bör avdela särskild personal för att arbeta bara med detta.

Arbetsförmedlingen bör erbjuda olika aktiviteter - söka-jobb-kurser, kortare praktikperioder, starta-eget-kurser och liknande. Utgångspunkten är att arbetslösa ungdomar alltid skall vara aktiverade på heltid. Om de inte är i arbete eller utbildning, skall de delta i gruppaktiviteter i arbetsförmedlingens regi.

Denna åtgärd kan betraktas som den sista länken i ett skyddsnät. Alla ungdomar skall ha ett arbete eller gå i utbildning. Ingen skall behöva gå sysslöslös. Ungdomar som är berättigade till arbetslöshetsersättning får sådan under tiden, på samma sätt som inom arbetslivsutveckling (ALU). Antalet ungdomar i dessa aktiviteter beräknas till i genomsnitt ca 53 000 per månad.

Europapraktik

Näringslivet behöver arbetskraft med goda språkkunskaper och internationella erfarenheter. Få ungdomar har i dag möjlighet att via utlandsarbete stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Regeringen anser därför att det är angeläget att nya grupper av ungdomar stimuleras att arbeta och studera i andra länder.

Vi har föreslagit att det skapas utlandsstipendier för arbetslösa ungdomar, företrädesvis för dem som har en yrkesutbildning. En ny form av praktikplatser bör prövas, genom s.k. Europastipendier för arbetslösa ungdomar. Det bör ske i samarbete med svenska exportföretag.

Regeringens förslag innebär att 10 000 platser inrättas för arbetslösa ungdomar. Praktiktiden skulle vara på sex månader. Kostnaden för denna satsning blir då 110 miljoner kronor.

Datortek

Vi vill utveckla Sverige till ett ledande land inom informationsteknologin. Som ett led i den ambitionen har regeringen föreslagit en satsning på s.k. datortek.

Arbetslösa ungdomar mellan 20-24 år får under tre månader lära sig arbeta med moderna program inom ordbehandling, kalkylering, datahantering m.m. Detta kan också vara ett sätt att locka ungdomar att använda sina kunskaper inom industrin. Kursen avslutas med ett specialarbete inom ett tillämpningsområde. Som lärare fungerar arbetslösa i beredskapsarbete.

Datortek har prövats i Malmö. Erfarenheterna därifrån är mycket goda. Kommunerna bör vara huvudmän och betala för lokalkostnader m.m. Staten betalar för investeringar i persondatorer, programvaror m.m.

Totalt beräknas verksamheten omfatta 30 000 ungdomar per månad under nästa budgetår. Verksamheten bör omfatta halvtid. Den andra halvtiden skall användas till olika jobb-sökar-aktiviteter.

Arbetslöshetsförsäkringen

Sedan tidigare gäller 20 år som åldersgräns för kontant arbetsmarknadsstöd. Regeringen har nu också föreslagit en 20-årsgräns för ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Detta görs bl.a. för att tydliggöra att kontantstöd inte är ett alternativ till utbildning och arbete. Regeringen anser att samhället bör erbjuda arbetslösa ungdomar under 20 år något annat än enbart ekonomisk ersättning. Ungdomar under 20 år kan däremot fortfarande gå med i en arbetslöshetskassa. Medlems- och arbetstid som ligger före 20-årsdagen får tillgodoräknas i ersättning efter det att den unge fyllt 20 år.

Unga företagare

Inom ramen för regeringens småföretagspolitik görs insatser för att underlätta etablering av nya företag. Det går att få s.k. nyföretagarlån, dels via Industri- och nyföretagarfonden, dels via de regionala utvecklingsbolagen (ALMI). De regionala utvecklingsbolagen bistår också med råd och information, både till etablerade och blivande företagare.

Stiftelsen Ung Företagsamhet arbetar med att stödja unga människor som vill starta eget företag. Stiftelsen vänder sig huvudsakligen till elever i gymnasieskolan. Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) har under senare år givit bidrag till stiftelsens verksamhet.

Unga jordbrukare

Till nystartande unga jordbrukare lämnas för närvarande startstöd under

högst fem år. Syftet är att underlätta för unga jordbrukare att etablera sig som självständiga företagare. Skr. 1994/95:127

Ett nytt startstöd har införts med anledning av att Sverige blivit medlem i EU. För att få detta stöd gäller fyra huvudvillkor:

- * det skall vara en förstagångsetablering
- * det skall vara heltidsföretag
- * det ställs krav på yrkeskunskaper
- * den övre åldersgränsen för att få detta startstöd är 35 år.

Arbetsmarknadspolitiska utbildningsinsatser

Inom utbildningsområdet har riksdagen de senaste tre åren anvisat särskilda medel för att bekämpa arbetslösheten. Det har visat sig fungera bra. Regeringen har därför föreslagit en fortsatt satsning inför nästa budgetår:

- * Det tredje gymnasieåret, 16 000 nya platser.
- * Utbildning inom kommunal vuxenutbildning (komvux), motsvarande det tredje gymnasieåret, 17 000 nya platser.
- * Anordnande av s.k. basår i komvux, 1 500 nya platser. De studerande som under 1995/96 fullföljer basåret med godkänt resultat bör ges ett stipendium på 10 000 kronor
- * Övrig komvux-utbildning, 24 000 nya platser.
- * Folkhögskolor, 10 000 nya platser.

De arbetsmarknadspolitiska utbildningsinsatser som görs inom den högre utbildningen - fler basårsplatser, ett ökat utbildningsutbud under sommaren och fler platser vid universitet och högskolor - beskrivs under avsnitt 4. Universitet och högskolor, då de utgör delar av regeringens satsning på högre utbildning.

EU:s socialfond

De traditionella utbildningssystemen passar inte alla ungdomar. Då är det viktigt att det finns andra former av utbildning som utvecklas utifrån dessa ungdomars behov.

En av EU:s strukturfonder, socialfonden, har som ett av sina mål att särskilt främja ungdomars inträde på arbetsmarknaden. Många av de projekt som fått stöd från socialfonden ligger i gränslandet mellan arbetsmarknadspolitik, socialpolitik och utbildningspolitik. Dessa projekt syftar både till att stärka ungdomars kompetens yrkesmässigt och att stärka dem socialt och kulturellt. Det är naturligtvis av intresse för Sverige att få medel ur socialfonden för liknande projekt. Ett nationellt handlingsprogram utarbetas för närvarande.

Socialfonden förfogar årligen över 2,1 miljarder ecu - ca 19 miljarder svenska kronor. Av dessa beräknas att knappt 1 miljard svenska kronor kommer att ges till projekt inom Sverige. Hur mycket pengar Sverige kommer att få bestäms vid förhandlingar i början av år 1995.

Den svenska skolan är en sammanhållen skola som skall ge likvärdig utbildning till alla barn och ungdomar. Barn börjar skolan med skilda sociala och kulturella förutsättningar. Det är skolans uppgift att anpassa sin organisation och sin undervisning så att alla barns förutsättningar tas till vara. En skola för alla betyder en skola där alla elever blir sedda och bemötta, där alla elevers erfarenheter får utrymme och där alla elever får en undervisning som tillgodoser deras behov och krav. I en skola för alla undervisas elever med olika bakgrund tillsammans. Integration är ett viktigt värde i den sammanhållna skolan.

Det går inte att överskatta betydelsen av att barn och ungdomar med olika erfarenheter, kulturer och sociala tillhörigheter tillbringar tid tillsammans med varandra under skoltiden. I ett öppet demokratiskt samhälle är empati, inlevelse i andra, förmåga att se med andras ögon m.m. avgörande värden. Sådana värden utvecklas bäst om de kan grundläggas tidigt i en ömsesidig kommunikation mellan skolkamrater.

Den gemensamma skolan - skolan för alla - måste ständigt försvaras. Bostadssegregation leder till skolsegregation på många håll i landet. Situationen har förvärrats på grund av besparingar och sådana resursfördelningssystem som inte tar tillräcklig hänsyn till elevers och skolors skilda behov. Skillnaderna ökar i levnadsvillkoren för barn och ungdomar från olika bostadsområden och sociala grupper. Antalet elever som slås ut ur skolgemenskapen tenderar också att öka; det gäller inte minst utsatta grupper bland invandrarelevorna. Det är viktigt att skolan aktivt arbetar för att motverka detta, både när det gäller planering, resursfördelning och i det dagliga arbetet.

Det inre arbetet i skolan

Skolan är en förberedelse för livet, säger man ofta. Men den är inte bara det; skolan är också livet självt för de barn och ungdomar som tillbringar sin tid där, under långa skoldagar, dag efter dag, år efter år. Och för eleverna är skollivet en helhet.

Regeringen kommer att tillsätta en kommitté som skall följa och stimulera skolans arbete. Skolan bör därvid ses ur elevernas perspektiv som en sammanhängande helhet.

Regeringen kommer också att stödja det inre arbetet i skolan genom att verka för att intressanta exempel från olika håll lyfts fram och sprids i ett nätverk för skolorna. Dessa exempel kan gälla undervisningen i en viss klass, men också projekt och utvecklingsidéer som omfattar hela skolmiljön i en skola. Särskilt intressanta är nätverk och exempel från klassers och skolors arbete med kultur, jämställdhet, integrering av olika ämnen, miljöfrågor och mobbing.

Jämställdhet

Flickor och pojkar bedöms och bemöts olika i skolan. Flickor och pojkar får inte heller lika mycket utrymme och uppmärksamhet i undervisningen. Generellt är det flickor som missgynnas. Detta bidrar också till att

påverka ungdomars syn på vad som är kvinnligt och vad som är manligt. I sin förlängning är detta en makt- och demokratifråga. Arbetsgruppen "Kvinnligt och manligt i skolan" har i rapporten Vi är alla olika (Ds 1994:98) lämnat synpunkter på vad som kan och bör göras för att förbättra jämställdheten i skolan.

Regeringen avser inom kort att lägga fram en proposition om jämställdheten i hela utbildningsväsendet.

Elever med särskilda behov

Det finns oroande tecken på att kommunernas ekonomiska åtstramningar drabbar svaga elever. Detta gäller på alla nivåer i skolsystemet. Regeringen tänker därför ge Skolverket uppdraget att i utvärderingar särskilt titta på hur skolans resurser fördelas.

Dessutom tänker regeringen genom Skolverket och den parlamentariska kommitté som följer gymnasieskolans utveckling (U 1994:02) noga följa situationen för barn och ungdomar med behov av särskilt stöd. Vi vill framför allt veta vad som händer med invandrareleverna och de elever som har läs- och skrivsvårigheter.

Fristående skolor på grundskolenivå

Den tidigare socialdemokratiska regeringen slog fast föräldrars rätt att välja skola för sina barn. Den rätten kommer den nuvarande regeringen självklart att slå vakt om. De fristående skolorna är en naturlig del i denna inriktning mot alternativ och ökade valmöjligheter.

Regeringen vill dock ändra det nuvarande regelsystemet för fristående skolor och söker ett brett politiskt stöd för detta. Därför avser vi att tillsätta en parlamentarisk beredning. Beredningen skall bl.a. behandla de fristående skolornas bidrag och avgifter. Den skall också ta upp frågan om godkännande av fristående skolor och hur tillsynen skall gå till.

Gymnasieskolan

Föregående socialdemokratiska regering beslutade om en reform för gymnasieskolan. Reformen innebar att alla ungdomar i dag har rätt att få en treårig gymnasieutbildning. Alla ansvariga inom skolan har en skyldighet att medverka till att ungdomarna kan fullfölja sin utbildning. Gymnasiereformen fullföljs under år 1995. Under hösten erbjuds alla ungdomar som har rätt till det plats i den nya gymnasieskolan.

En parlamentarisk kommitté följer utvecklingen i den nya gymnasieskolan. Kommitténs direktiv lägger särskild tyngd vid ambitionen att alla ungdomar skall fullfölja en treårig utbildning (dir. 1994:29 och 1994:128). Likaså är det viktigt att utbildningen blir bred med betydande inslag av allmänna ämnen.

Den minsta garanterade undervisningstiden i gymnasieskolan är för de yrkesförberedande programmen 2 400 timmar och för de studieförberedande programmen 2 180 timmar. På grund av det statsfinansiella läget har regeringen föreslagit att den minsta garanterade undervisningstiden minskas med 30 timmar. Minskningen genomförs i lokalt tillägg/ämnesanknuten praktik med 20 timmar och i specialarbete med 10 timmar.

Betygssystemet

Gymnasieskolan och den gymnasiala vuxenutbildningen fick ett nytt betygssystem fr.o.m. hösten 1994. Det finns nu övergångsvis tre olika betygssystem i gymnasieskolan. Vi inser att detta kan skapa problem. Inom Utbildningsdepartementet har det därför tillsatts en arbetsgrupp vars uppgift är att överväga behovet av åtgärder för att bl.a. minska vissa övergångsproblem. Vidare bör behovet av mindre justeringar och förtydliganden i betygssystemet övervägas.

Industriprogrammet

Vissa utbildningsområden förmår inte fånga elevernas intresse. Av de yrkesförberedande gymnasieutbildningarna gäller det framför allt industriprogrammet. Få elever väljer industriprogrammet som förstahandsval. Andelen flickor i denna utbildning har hittills varit mycket låg. Det finns all anledning att ta ungdomars vikande intresse för denna utbildning på allvar.

En arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet kommer inom kort att tillsättas. Arbetsgruppens uppgift blir att analysera varför eleverna inte visar intresse för industriprogrammet. Arbetsgruppen skall också lämna förslag till eventuella förändringar i programmets innehåll, organisation och konstruktion.

Representanter för arbetsmarknadens parter kommer att inbjudas till arbetsgruppen.

Riksidrottsgymnasierna

Regeringen har föreslagit en ändrad finansiering av riksidrottsgymnasierna. Förslaget innebär att Riksidrottsförbundet får större inflytande över vilka idrotter som får riksidrottsstatus samt hur många platser som skall finnas. Antalet platser kommer dock att minskas. Det finns redan nu möjlighet för kommunerna att komma överens om regionala idrottsgymnasier.

En höjd kunskapsnivå hos medborgarna är till glädje både för den enskilde individen, för arbetslivet och för samhället i sin helhet. Det är viktigt att utbildningen är tillgänglig för så många ungdomar som möjligt. Vi måste utnyttja de resurser som finns inom utbildningsväsendet på ett bättre sätt. Det kan ske med hjälp av modern informationsteknik och i etermedia. Det är viktigt att så många som möjligt som vill skaffa sig en högre utbildning får möjlighet till det.

Regeringen har därför föreslagit att det totala antalet platser i högskolan skall ökas kraftigt under den närmaste femårsperioden. Då skapas möjligheter både för ungdomsstudenter och för redan yrkesverksamma människor att få tillgång till olika utbildningar.

Nya studieplatser

Stimulans för teknik- och naturvetenskaplig utbildning

Studenter med samhällsvetenskaplig och ekonomisk gymnasieutbildning skall kunna komplettera denna med ett s.k. basår, så att de blir behöriga att söka tekniska och naturvetenskapliga högskoleutbildningar. Den som genomfört ett basår och blivit godkänd skall vara garanterad en högskoleplats.

Totalt 3 000 studerande skall få möjlighet att gå ett basår, varav 1 500 inom högskolan och 1 500 inom komvux.

För att ge möjlighet för redan yrkesverksamma att påbörja naturvetenskapliga och tekniska studier vid högskolan föreslår regeringen att ytterligare 9 000 platser inrättas inom dessa områden. Orsaken är att det finns en brist på naturvetare och tekniker i näringslivet. Ett krav för att kunna söka dessa platser är minst fem års arbetslivserfarenhet. För att intressera redan yrkesverksamma för detta alternativ föreslås att ett särskilt arvode om 12 000 kronor per månad skall kunna utgå för de första två åren.

I det sammanhanget vill regeringen betona det s.k. NOT-projektet (Naturvetenskap och Teknik) som är ett samverkanprojekt mellan Verket för högskoleservice och Skolverket. Inom NOT-projektet tas ytterligare stimulansåtgärder fram för att rekrytera studerande till teknisk och naturvetenskaplig utbildning. Avsikten är bl.a. att börja intressera barnen för dessa ämnen redan i förskolan.

Ny högskola

I Stockholmsområdet bor många ungdomar som ännu inte har kommit in på högskolan. Det beror på att Stockholm, jämfört med landet i övrigt, har en betydligt lägre andel högskoleplatser i förhållande till sin folkmängd. Dessutom är det stora skillnader i utbildningsbakgrund mellan befolkningen i olika delar av regionen. I den norra delen av länet är det mycket vanligare att gå vidare till högre utbildning än vad det är i söderkommunerna.

Regeringen har därför föreslagit att en ny högskola - Södertörns högskola - inrättas i södra Storstockholm. Skr. 1994/95:127

Övriga nya studieplatser

Riksdagen har nyligen, med anledning av den ekonomisk-politiska propositionen (prop. 1994/95:25), beslutat att anslå medel till 4 000 nya helårsstudieplatser under våren 1995. De nya studieplatserna skall huvudsakligen läggas vid de juridiska, samhällsvetenskapliga och humanistiska utbildningarna. Förhållandevis många av dessa studieplatser har tillförts de mindre och medelstora högskolorna. Regeringen har nu föreslagit att motsvarande antal studenter bereds studieplats även under höstterminen 1995, samt att resurser för ytterligare 3 500 helårsstudenter tillkommer under budgetåret 1995/96 inom dessa utbildningar. Dessutom föreslås resurser för 1 000 heltidsstudenter i språkutbildning varje år i två år.

Universitet och högskolor bör erbjuda utbildning under en större del av året. Under budgetåret 1995/96 har regeringen därför föreslagit att totalt 25 000 studenter bereds plats att läsa 5-10 poäng vid sommaruniversitet.

Regeringen har också föreslagit resurser för att inrätta en aspirantutbildning för arbetslösa akademiker. Utbildningen skall vara ett-årig och varva utbildning med praktik i näringsliv eller i gemensam sektor. Den skall i första hand vända sig till arbetslösa invandrare med akademisk utbildning. Medel föreslås för 1 500 heltidsstudenter under budgetåret 1995/96.

Motverka snedrekrytering

Ungdomar från olika sociala miljöer är inte lika väl representerade inom den högre utbildningen. Detta vill regeringen förändra.

Den parlamentariska studiestödkommittén har i uppdrag att utveckla ett studiestödsystem som skapar möjligheter för alla att studera vidare. Dessutom har den utredare som utvärderar 1993 års högskolereform fått i uppdrag att komma med förslag till ett antagningssystem som är överblickbart och garanterar rättssäkerhet i antagningsprocessen. Den enskilde eleven skall lätt kunna ta reda på hur kopplingen ser ut mellan gymnasieskolan, vuxenutbildningen och högskolan.

Forskarutbildning

Det är viktigt för grundutbildningens kvalitet att forskningsanknytningen i grundutbildningen säkras även vid de högskolor som i dag saknar egen fakultetsorganisation. Detta bör enligt regeringen ske genom att dessa ges möjlighet att inrätta professurer. På detta sätt ökar möjligheten att gå vidare till forskarutbildning för studenter vid dessa högskolor. Ytterligare särskilda medel anvisas dessutom för finansiering av forskarutbildning.

Jämställdhet

Kvinnors kompetens måste på ett helt annat sätt än i dag tas tillvara på högskolor och universitet. Fler kvinnor måste uppmuntras att gå vidare till forskarutbildning och fortsatt forskarkarriär.

Det tidigare nämnda NOT-projektet och basåret är ett led i att motivera

fler kvinnor att söka naturvetenskapliga och tekniska utbildningar, där kvinnor fortfarande utgör en låg andel. Jämställdhetsarbetet måste dock ses som en del i hela förändringsarbetet inom den högre utbildningen. Skr. 1994/95:127

Regeringen har, som förut nämnts, för avsikt att inom kort lämna en proposition till riksdagen om jämställdhet i utbildningsväsendet.

En trygg uppväxt är grunden för en människas framtid. I det sammanhanget är också boendemiljön mycket viktig. Den ekonomiska krisen och arbetslösheten har inte drabbat alla familjer lika. Det är i allmänhet de som redan tidigare levde på marginalen som nu har det svårast.

Invandrade ungdomar

De flesta invandrade familjer har en uttalad målsättning att vara en del av det svenska samhället, samtidigt som man försöker behålla sina egna traditioner så mycket som möjligt. Ändå har det visat sig att alltför många ungdomar från dessa familjer möter stora svårigheter i Sverige. De får sämre utbildning, har sämre hälsa och högre arbetslöshet än andra ungdomar. Det finns också tecken som tyder på att ungdomar från invandrade familjer löper större risk att hamna i social utslagning och kriminalitet.

Vi saknar tillräckligt med kunskap om hur dessa problem ser ut och hur de uppstår. Regeringen har den 29 november 1994 beslutat om en invandrapolitisk utredning (dir. 1994:130). Utredningen har bl.a. till uppgift att undersöka hur villkoren ser ut för de invandrade ungdomarna i det svenska samhället.

Arbetet i utredningen skall vara avslutat den 31 december 1995.

Särskilda insatser

Det krävs också omedelbara insatser för de invandrade ungdomarna och deras föräldrar. Det gäller både i frågor som rör utbildning och arbete. Kommunerna och arbetsmarknadsmyndigheterna har det yttersta ansvaret. Frågorna måste ges hög prioritet och kräver djupgående samarbete mellan olika myndigheter. Det finns många projektidéer som kan vara svåra att förverkliga inom ramen för ordinarie verksamheter, samtidigt som det kan vara svårt att finna nya ekonomiska resurser.

Regeringen har därför föreslagit att 125 miljoner kronor avsätts under budgetåret 1995/96. Det här är ett nytt anslag på statsbudgeten för särskilda insatser i storstadsområden där det finns en hög koncentration av invandrade familjer.

Svenska språket

Sverige håller på att få en grupp ungdomar som är födda i landet och har gått i skola här men som inte behärskar svenska språket. Det är väsentligt att kraftfulla insatser i svenskundervisningen sätts in på ett tidigt stadium så att språkfärdighetsnivån höjs och fortsatta studier underlättas.

Elever som har ett annat hemspråk än svenska kan läsa svenska som andraspråk. Föregående regering bedömde att undervisningen i svenska som andraspråk inte bör ha en egen kursplan. Vi anser emellertid att det är av stor betydelse att svenska som andraspråk ses som ett eget ämne. Skolverket kommer att få i uppdrag att utarbeta och fastställa sådana kursplaner för de olika skolformerna.

Storstadskommitté

Regeringen har beslutat tillsätta en utredning, den s.k. Storstadsutredningen (dir. 1994:68), med uppgift att analysera den sociala utvecklingen i ett antal bostadsområden i storstadsregionerna. Utgångspunkten skall vara barns och ungdomars villkor. Kommittén skall också analysera hur boendesegregationen har utvecklats under senare år. Dessutom skall den undersöka hur offentlig och kommersiell service fungerar i dessa områden.

Kommittén skall vara färdig med sitt arbete senast den 30 juni 1996.

PLUS-projektet

PLUS-projektet (Projektet för lokal utveckling genom samverkan) har pågått i tre år. Offentliga myndigheter och föreningsliv har samverkat i ambitionen att arbeta med utsatta ungdomar. Tolv storstadsförorter har deltagit i det här pilotprojektet. Verksamheten har varit både allmänt förebyggande och individuellt riktad. Erfarenheterna från PLUS-projektet kommer att presenteras i april 1995.

Barnombudsmannen

Barnombudsmannen uppmärksammar ungdomars uppväxtvillkor i sin första årsrapport till regeringen. Rapporten behandlar bl.a. barnperspektivet i socialtjänstlagen, barnhälsovården, flyktingbarnen, medinflytande, sexuella övergrepp samt unga i fängelse. De omfattande förslagen från Barnombudsmannen bereds för närvarande inom regeringskansliet.

Ungdomsstyrelsen

I maj 1996 skall Ungdomsstyrelsen lämna en omfattande rapport om ungdomars uppväxtvillkor och lämna förslag till åtgärder.

Ungdomskampanj mot främlingsfientlighet och rasism

I Sverige lever en miljon människor som har invandrarbakgrund. Möten mellan människor från olika kulturer skapar lätt konflikter. Men denna mångfald av erfarenheter är också en källa till glädje för människorna och nytta för samhället.

Vid Europarådets stats- och regeringschefsmöte i oktober 1993 beslutades att medlemsländerna skulle bedriva en ungdomskampanj mot främlingsfientlighet och rasism under perioden 1994-1996. Inte för att ungdomar är särskilt främlingsfientliga, utan därför att ungdomarna har de största erfarenheterna av mångkulturella möten.

I december 1994 inleddes den svenska kampanjen. Den är inriktad på dels rikstäckande opinionsbildning, dels på uppmuntra och stödja lokala ungdomsinitiativ mot främlingsfientlighet och rasism. Aktiviteterna kommer att pågå under hela år 1995. Kampanjen leds av en särskild kommitté med bl.a. representanter från olika ungdomsrörelser.

Världen runt omkring oss har alltid funnits där. Men aldrig har vi varit mer medvetna än nu om hur beroende vi är av vad som händer i andra länder. Det senaste decenniets politik och utveckling har förändrat villkoren för människors liv. Den moderna teknologin har gjort att det finansiella kapitalet kan röra sig över praktiskt taget alla gränser. Miljöförstöringen har blivit mer och mer påtaglig och den känner inga gränser. Kommunismens fall i öststaterna har skapat möjligheter och problem som påverkar allas vår framtid. I många utvecklingsländer är problemen mycket svåra. Men överallt i världen finns det också positiva krafter.

Regeringen vill understryka hur viktigt det är att ungdomars globala engagemang stimuleras. Svenska ungdomsorganisationer kan och vill ofta medverka i olika biståndsprojekt, t.ex. genom samarbete med ungdomsorganisationer i u-länderna. För att en organisation skall få ekonomiskt stöd för ett biståndsprojekt, krävs det att organisationen själv bidrar med 20 procent. Det är sällan ungdomsorganisationer har sådana ekonomiska resurser. Regeringen anser att kravet på egeninsatser från ungdomsorganisationer bör kunna minskas, naturligtvis utan att göra avkall på kvaliteten i biståndsarbetet.

World Youth of Sweden

World Youth of Sweden är ett svenskt ungdomsutbytesprogram, som administreras av Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte. Programmet har drivits på försök under två år. Sammanlagt har 70 svenska ungdomar och lika många ungdomar från olika u-länder deltagit i programmet. Verksamheten utvärderades under hösten 1994. Det visade sig att den fungerat mycket bra. Därför anser regeringen att verksamheten från budgetåret 1995/96 bör permanentas. Medel för detta har avsatts inom regeringens biståndsbudget.

FN:s konferens om miljö och utveckling

Vid konferensen i Rio de Janeiro år 1992 antogs en handlingsplan för hållbar utveckling som kallas *Agenda 21*.

Det står i agendan att varje land och varje kommun skall gå vidare med sin egen *Agenda 21*. Runt om i Sveriges kommuner pågår just nu det arbetet. På många håll är det ungdomar som är de pådrivande krafterna. Regeringen har beräknat 10,5 miljoner kronor för stöd till arbetet med lokala *Agenda 21*.

Förenta nationerna

I år är det tio år sedan det var FN:s världsungdomsår. I år fyller också FN femtio år. Det firas på tema: "Toleransens år".

Inom ramen för firandet av detta i Sverige kommer särskilda insatser att riktas till ungdomar. Vi vill föra ut kunskap till ungdomar om FN:s arbete och skapa debatt om globala frågor.

Det är regeringens uppfattning, att ungdomar bör ingå i den svenska

delegationen till FN:s generalförsamling då ungdomsfrågorna står på dagordningen. Skr. 1994/95:127

EU:s ungdomsforum

Ungdomar måste ges ökade möjligheter att påverka och framföra sina synpunkter på det praktiska arbetet inom EU. Sverige anser därför att EU bör ha en fortlöpande dialog med bl.a. EU:s ungdomsforum, som består av en rad europeiska ungdomsorganisationer.

Ungdom för Europa

Sverige deltar sedan den 1 januari 1994 i Europeiska unionens utbytesprogram *Ungdom för Europa*. Under det första året har ca 1 500 ungdomar från Sverige varit engagerade. Under år 1995 inleds den tredje fasen, som innebär en utvidgning av aktiviteterna inom programmet.

Programmet sköts i Sverige av Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte.

EU:s utbildningsprogram

Under våren 1995 startar EU:s nya utbildningsprogram *Sokrates* och *Leonardo*. I Sverige är det nu en angelägen uppgift att sjösätta det svenska deltagandet i dessa program.

Sokrates är ett utbildningsprogram för skolan och den högre utbildningen. Ett delprogram inom Sokrates heter *Erasmus*. Där har Sverige medverkat sedan läsåret 1992/93.

Ett nytt delprogram inom Sokrates heter *Comenius*. Det gäller för grund- och gymnasieskolan. Comenius ger stöd till samarbete mellan skolor kring bl.a. utvecklingsprojekt och elevutbyten. Det ger också stöd till utveckling av undervisningen för invandrar- och zigenarbarn samt till samarbete mellan olika institutioner för lärarutbildning.

Nytt för Sverige är också språkprogrammet *Lingua*. Från den 1 januari 1995 är svenskan ett av målspråken inom Lingua, eftersom vårt språk numera är ett officiellt EU-språk.

Leonardo är ett program för yrkesutbildningar. Programmet ger stöd till nationella pilotprojekt (goda exempel). Det ger också stöd till praktik och utbyten för bl.a. ungdomar i grundläggande yrkesutbildning, yrkesutbildare och studenter i högre utbildning.

Leonardo-programmet kommer att samverka med de yrkesinriktade program som finns inom EU:s olika strukturfonder. Ett exempel på ett sådant program är *Youthstart*, som har till syfte att förhindra ungdomsarbetslöshet.

Regeringen anser att det är viktigt att ungdomar från alla delar av det svenska samhället får möjlighet att utnyttja programmen inom EU.

Såväl Sokrates som Leonardo kommer att öppnas för associationsländerna i Öst- och Centraleuropa.

Europarådet

Det finns ett ungdomssamarbete inom ramen för Europarådet. Det samarbetet innehåller många bra och viktiga verksamheter, som regeringen också i fortsättningen vill värna om. Europarådet har en

ungdomsfond och två ungdomscenter, i Strasbourg och Budapest. Både fonden och centren ger ungdomar ett starkt inflytande över verksamheterna. Styrelserna, som består av hälften ungdomar och hälften regeringsrepresentanter, är ett bra exempel på hur ungdomars inflytande kan organiseras. Skr. 1994/95:127

Norden

Inom ramen för Nordiska rådet finns ett väl utbyggt ungdomssamarbete. Där finns stöd till samnordiska ungdomsprojekt inom kulturområdet. Där finns också ett samarbete inom Ungdomens Nordiska Råd, Nordisk ungdomskommitté och Nordisk kontaktkommitté.

I det nordiska ungdomssamarbetet finns en tradition som bygger på att ungdomar själva organiserar sina aktiviteter och också deltar aktivt i besluten.

Regeringen anser att det nordiska samarbetet har en fortsatt viktig roll i det internationella ungdomsarbetet.

Östeuropa

Flera svenska ungdomsorganisationer har ett stort intresse av utbyte med Östeuropa och att arbeta med bistånd där. Regeringen ser det som ett mycket angeläget engagemang. Vi vill ta vara på det inom ramen för Sveriges ordinarie biståndsverksamhet. Dessutom finns fr.o.m. våren 1995 också möjligheter till ungdomsutbyte med Östeuropa inom programmet Ungdom för Europa.

Det är i första hand kommunerna och det lokala föreningslivet som skall skapa möjligheter för ungdomar att ha en meningsfull fritid. Vi vet att de kommunala nedskärningarna har drabbat föreningslivet och den kommunala fritidssektorn. Regeringen följer därför noga utvecklingen i kommunerna.

Ungdomsorganisationerna

De traditionella ungdomsorganisationerna har haft allt svårare att fånga upp ungdomar i sin verksamhet. Men runt om i landet pågår spännande ungdomsprojekt som söker nya former. Gamla organisationer förnyas sig och nya grupperingar växer fram.

Statens bidrag till ungdomsorganisationerna fördelas av Ungdomsstyrelsen. Ett av målen för bidragen är att främja jämlikheten mellan olika ungdomsgrupper och jämställdheten mellan könen. Just nu samarbetar Ungdomsstyrelsen med ett antal organisationer. Tillsammans försöker de t.ex. hitta metoder som skapar större utrymme för flickorna i föreningslivet.

Statens bidrag till ungdomsorganisationerna uppgår till ca 100 miljoner kronor per år. En allt större del av det bidraget går till förnyelse och utveckling av ungdomsverksamheten. Ungdomsstyrelsen har i uppdrag att t.o.m. år 1997 genomföra en fördjupad bidragsprövning av samtliga organisationer som söker bidrag.

Idrottsrörelsen

Den svenska idrottsrörelsen har nästan tre miljoner medlemmar runt om i landet. Där tränas många ungdomar i olika fysiska aktiviteter men också i föreningslivets demokratiska beslutsordning. Varje år genomförs över 7 miljoner lokala ungdomsaktiviteter med över 55 miljoner deltagare.

Svensk idrottsrörelse är organiserad i ca 27 000 idrottsföreningar och 17 000 korpklubbar. Idrotten är en vital ungdomsrörelse. Bland högstadiungdomen är 60 procent av pojkarna och 40 procent av flickorna med i en eller flera idrottsföreningar.

Samarbete, ledarskap och demokratiska spelregler är viktigt inom idrottsrörelsen. Men jämställdhetsarbetet måste förbättras väsentligt. Regeringen följer noggrant idrottsrörelsens egna insatser på det området.

Statens bidrag till den lokala ungdomsverksamheten är beräknat till 300 miljoner för nästa budgetår.

Eget skapande

Att lyssna på musik och se på video och film är en viktig del av ungdomars fritid. Många ungdomar spelar också själva musik. Andra är aktiva i videoverkstäder och lokal-TV-verksamhet. Att starta olika mediaprojekt eller att spela teater är också populärt.

Kulturen är en viktig motkraft till destruktiva livsformer. Projekt för arbetslösa ungdomar som arbetar med eget skapande har ofta lyckats engagera och vitalisera skoltrötta ungdomar.

Men kultur och skapande verksamhet är inte lätt att nå fram till. Ungdomar är oftast beroende av att skola och föreningsliv tar initiativ. Skolbiblioteken är en viktig resurs i skolan. Genom skolans nya timplaner får eleverna ökade valmöjligheter. Då kan den som vill använda den extra tiden till bl.a. estetiska ämnen. Skolorna har också möjlighet att profilera sig t.ex. som kulturskola.

Det ökade våldet i film, på TV och video har debatterats en längre tid. Ett sätt att motverka skadliga effekter av våldsskildringar är att aktivera ungdomar att själva arbeta med bildmedierna, bl.a. i skolan. På nationell nivå är det viktigt att stödja kvalitetsfilm och seriös TV-programverksamhet.

En viktig utgångspunkt för statens stöd till institutioner och organisationer inom kulturområdet har länge varit att verksamheten för barn och ungdom skall ingå som en naturlig del i deras arbete. Detta ligger fast också i framtiden. Regeringen kommer noga att följa upp detta, bl.a. vid granskningen av årsredovisningarna.

Regeringen kommer under mandatperioden att prioritera kulturinsatser för barn och ungdom. Under budgetåret 1995/96 görs en särskild satsning. 10 miljoner kronor har beräknats för att stimulera till utvecklingsarbete inom barn- och ungdomskulturen. Vi ökar också bidragen till Folkparkerna, Folkets Hus, Bygdegårdarna och Våra Gårdar, med sammanlagt 4 miljoner kronor, för att de skall kunna öka sin barn- och ungdomsverksamhet inom kulturområdet.

Regeringen har nyligen beslutat om tilläggsdirektiv till Utredningen om kulturpolitikens inriktning (dir. 1994:146). I direktiven betonas att den unga generationen är den viktigaste målgruppen i kulturpolitiken. Utredningens förslag kommer att presenteras på försommaren 1995.

Under våren 1994 godkände riksdagen bildandet av stiftelsen Framtidens kultur. Stiftelsen beräknas disponera ca 75 miljoner kronor varje år under en tioårsperiod. Stiftelsen skall stödja nyskapande projekt, stimulera det regionala kulturlivet samt stärka tillväxt och utveckling. Regeringen förutsätter att stiftelsen också kommer att stödja projekt som kan locka ungdomar, särskilt ungdomar i storstadsmiljöer.

Boendekostnaderna har ökat kraftigt de senaste åren. Från år 1989 fram till 1993 ökade boendekostnaderna reallt med 26 procent för ett genomsnittligt hushåll.

I dag är ungdomars boendekostnader högre per kvadratmeter än för andra grupper. Det beror bl.a. på att ungdomar oftare bor i nybyggda lägenheter, där hyrorna är högst. Ungdomar bor också ofta i små lägenheter och där kostar varje kvadratmeter mer än i de större.

Generationsutredningen beskriver i betänkandet Tillvarons trösklar (SOU 1994:77) ett antal ungdomsbostadsprojekt som har prövats för att få fram billigare bostäder till ungdomar:

- * Att aktivt söka upp bostäder till unga, i kombination med att inrätta en särskild ungdomsbostadskö. De uppsökta bostäderna skulle sedan anmälas till kön och fördelas bland ungdomar.
- * Nyproduktion med mindre kök och badrum.
- * Att använda studentlägenheterna som modell för alla ungdomar. Det innebär eget rum och wc, men med gemensamt kök.

Generationsutredningens förslag bereds för närvarande i regeringskansliet.

Förnyad bostadspolitik

Bostadspolitikens mål är en god bostad åt alla till en rimlig kostnad och i en trygg närmiljö. Statens ansvar för bostadspolitikerna är bl.a. att se till att kostnaderna kan fördelas rättvist. Staten skall också se till att finansiering och byggande sker så billigt som möjligt. Samtidigt skall det finnas valfrihet i boendet för medborgarna.

Regeringen vill säkra välfärden i boendet. Om vi skall kunna uppnå detta måste bostadspolitikerna förnyas. Vi strävar efter en så bred enighet som möjligt om detta i riksdagen.

Regeringen kommer inom kort att besluta om direktiv för en bostadspolitisk utredning. Representanter för de politiska partierna kommer att inbjudas att delta i detta arbete.

Många unga har svårt att klara sin ekonomi. 30 procent av dem mellan 16-24 år utan barn uppgav år 1991 att de hade svårigheter att klara sina löpande utgifter. Motsvarande siffra för ensamstående medelålders var 13 procent och 3 procent av de sammanboende medelålders.

Hälften av alla socialbidragstagare i landet är under 25 år. De yngre hushållen är också överrepresenterade bland dem som har svårigheter att klara räntor och amorteringar på sina lån.

Det ekonomiska läget i landet tvingar fram besparingar även på ungdomsgrupperna. Neddragningar på kontant stöd uppvägs dock av betydande satsningar på framför allt utbildning och arbete, d.v.s. på åtgärder som drar undan grunden för merparten av socialhjälsbehovet bland unga människor.

Studiestöd

Studiebidrag lämnas när en elev i gymnasieskolan har fyllt 16 år och betalas ut t.o.m. vårterminen det år då eleven fyller 20 år. Eleven kan också söka ett extra behovsprövat tillägg. I vissa fall kan eleven få ett inackorderingstillägg. Ett gemensamt begrepp för dessa bidrag är studiehjälp.

Studiebidraget har tidigare betalats ut tio månader per år. Läsåret i gymnasieskolan är normalt bara drygt nio månader per år. Regeringen har därför föreslagit att dessa bidrag betalas ut nio månader per år.

Studiebidraget är lika stort som barnbidraget. En sänkning av barnbidraget har föreslagits från 750 kronor per månad till 625 kronor. En motsvarande sänkning har därför också föreslagits när det gäller studiebidraget.

Studiemedel kan utgå till studerande över 20 år. Regeringen har tillkallat en parlamentariskt sammansatt kommitté som har i uppdrag att dra upp riktlinjer för att reformera studiestödssystemet. Studiehjälpen ingår dock inte i kommitténs uppdrag.

Regeringen har också föreslagit att staten inte längre skall lämna bidrag för det s.k. CSN-kortet, som innebär att studerande beviljas rabatterade priser på resor. Centrala studiestödsnämnden kan dock pröva möjligheterna att via avgift av CSN-kortet förhandla fram likartade förmåner för de studerande.

Bostadsbidrag till ungdomar mellan 18-29 år

En stor andel av de bostadsbidrag som lämnas till ungdomar går till hushåll med mycket låga eller inga inkomster alls. I maj år 1994 redovisade ca 27 procent av bidragstagarna att de saknade inkomster av lön eller studiemedel. 53 procent hade så låga inkomster att de var berättigade till maximalt bostadsbidrag.

Bostadsbidraget prövas utifrån inkomst och boendekostnad. Inför bidragsåret 1996 har regeringen föreslagit en begränsad justering av bidragssystemet. Det maximala bostadsbidraget för ungdomar mellan 18-29 år blir då 1 100 kronor per månad. Det gäller både ensamboende och

samboende/makar. Justeringen innebär en minskning i förhållande till föregående bidragsår med 75 kronor per månad. Skr. 1994/95:127

Förmåner för totalförsvarsplikt

Regeringen föreslår att rätten till fria hemresor utökas. De totalförsvarspliktiga får en fri resa varje tjänstgöringsfritt veckoslut till hemorten eller till nära anhörig i stället för en fri resa var fjortonde dag.

Dagersättningen för de totalförsvarspliktiga uppgår till 40 kronor per dag. Utryckningsbidraget är 4 000 kronor.

Sparande och skuldsättning

Av alla unga i åldern 20-29 år hade år 1990 åtta av tio lån. Lånesumman var i genomsnitt 185 000 kronor. De flesta lånen avser bostad eller studier.

Bosparutredningen (dir. 1993:116) har i sitt betänkande Bosparande (SOU 1994:121) lämnat förslag om att införa ett generellt, statligt premierat, bosparande. Där tas också ungdomars bosparande upp. Frågan bereds för närvarande i Finansdepartementet.

Ungdomar som konsument

Unga människor är en attraktiv målgrupp för alla som vill sälja. Det är svårt att värja sig mot all reklam och att välja kritiskt. Därför är det också viktigt att nå den unga generationen med kunskap som ger dem en chans att vara kritiskt tänkande konsument.

Konsumentverkets insatser för ungdomar bygger på information och opinionsbildning. Det sker i samarbete med Skolverket, Barn- och ungdomsdelegationen och de kommunala konsumentväglädarna. Skolan betyder i det här sammanhanget mycket. Konsumentverket försöker stödja en god konsumentutbildning i undervisningen, bl.a. genom särskilda insatser vid lärarhögskolan, genom att producera studiematerial och genom olika skolprojekt.

Under perioden 1991-1994 avsatte regeringen medel ur Allmänna arvsfonden till projekt som skulle stärka de unga som konsument. Cirka 50 projekt fick ekonomiskt stöd. Exempel på sådana projekt är teaterföreställningar om ungdomars ekonomi, videofilmtävlingar, tidningsframställning, konsumentkontor för ungdomar och utställning om den första bostaden.

Konsumentverket kommer att utnyttja erfarenheterna från de olika projekten i sin fortsatta ungdomssatsning.

Regeringen har under hösten 1994 lagt fram en proposition om en ny marknadsföringslag (prop. 1994/95:123). Förslaget till en ny lag stärker konsumenterna genom tydliga förbud och förebyggande sanktionsavgifter.

Regeringen ser med allvar på den könsdiskriminerande reklamen och följer noga utvecklingen på det området.

De flesta svenska ungdomar säger sig vara friska och nöjda med livet. I jämförelse med ungdomar i högstadieåldern ute i Europa mår svenska ungdomar bättre. De har också oftare en bättre livsmiljö. Men det gäller inte alla. Föräldrarnas levnadsvillkor och skolmiljön sätter sina spår också på barns och ungdomars fysiska och psykiska hälsa. Det finns tydliga hälsoskillnader mellan arbetare och tjänstemän, redan innan de fyller 30 år. De unga arbetarna mår sämre psykiskt, röker mer, motionerar mindre och har sämre kostvanor. Samma sak gäller många unga ensamföräldrar, arbetslösa ungdomar och invandrarungdomar.

Rökvanor

Det har gjorts undersökningar som visar att skolelevs rökning minskade kraftigt under 1970-talet. Nu ökar rökningen igen sedan slutet av 1980-talet. Rökningen ökar mest bland flickor med arbetarbakgrund som gått en praktisk yrkesutbildning och tidigt börjat arbeta.

Det finns också undersökningar som visar att rökare är mer öppna för att pröva olika droger än icke-rökare. Dessutom finns det studier som visar att barn och ungdomar påverkas mer av tobaksreklam än vuxna.

Regeringen har nyligen beslutat tillsätta en utredning som bl.a. skall undersöka möjligheterna att förbjuda indirekt tobaksreklam (dir. 1994:88).

Alkohol

Ungdomars alkoholkonsumtion ökar. Det är oroande. Framför allt är det i dag fler ungdomar som dricker sig berusade och fler berusar sig på främst folköl och hembärnt.

Men det dricks inte lika mycket i alla ungdomsgrupper. De som dricker mest är unga män som bor i en storstad, har låg utbildning och en svag ställning på arbetsmarknaden. Nästan 40 procent av dessa unga män säger att de berusar sig minst en gång i veckan. Motsvarande siffra för andra grupper är nio procent.

Det har också gjorts undersökningar om ungdomars användande av droger. De visar på samma sak, nämligen att experimenterande med droger har ökat något. Sverige har ändå fortfarande en i jämförelse med övriga länder låg nivå.

De sociala myndigheterna är enligt socialtjänstlagen skyldiga att ta itu med problem i ungdomars uppväxtmiljö. Hjälpn och stödet skall ges i samarbete med familjen.

Regeringen anser att det är extra viktigt just nu att vuxenvärlden - myndigheter, organisationer och allmänhet - mobiliserar mot alkohol, droger och våld. En sådan mobilisering går bara att göra tillsammans med ungdomarna. Därför stödjer Folkhälsoinstitutet en mängd olika ungdomsprojekt, som har just detta syfte.

Totalt avsätts 75 miljoner kronor i arbetet att minska medborgarnas alkoholkonsumtion. Förebyggande arbete bland barn och ungdomar har första prioritet. Det är värdefullt om kommunerna utvecklar lokala alkoholpolitiska program. Dessa program bör innehålla både allmänt

inriktad alkoholpolitisk verksamhet och insatser som direkt förhindrar alkoholmissbruk bland ungdom. Den bästa resursen i ett sådant arbete är ungdomarna själva.

Skr. 1994/95:127

Dopning

Bruket av olika dopningspreparat, främst anabola steroider, har blivit allt vanligare. År 1991 förbjöds vissa preparat i Sverige.

Regeringen har tillsatt en utredning om dopning (dir. 1994:78). Utredningen skall bl.a. titta på de fall som tagits upp i domstol. Den skall också försöka ta reda på om det finns någon koppling mellan dopning och våldsbrott.

Allergier

De allergiska besvären bland barn och ungdomar ökar. En stor del av denna ökning beror troligen på slarvigt byggda hus med dålig ventilation och fukt. Passiv rökning spelar också en viss roll i sammanhanget.

Hälsoskolor

Projektet Hälsoskolor startade år 1991. Det är ett samarbete mellan olika skolor i Europa. Meningen med projektet är att stärka skolornas hälsoarbete. Elva skolor från Sverige deltar. Hälsoskolorna har lovat att utveckla en hälsoplan för hela skoltiden. De arbetar med att förbättra skolans fysiska miljö och att engagera sig i skolpersonalens hälsa. Skolmåltiderna används som en del i hälsoarbetet. Projekten sker i samarbete med den lokala sjukvården. Folkhälsoinstitutet ansvarar för projektet.

Anorexi, bulimi, självmord

Anorexi och bulimi är ätstörningar som uppmärksammats allt mer under senare år. Främst är det flickor som drabbas. I Sverige har ca 1 procent av flickorna mellan 15-24 år anorexi. Internationella studier visar att 1-3 procent av flickorna i samma ålder har bulimi.

Självordsnivån bland ungdomar i Sverige är hög. Så har det varit i många år. Bland unga människor som dör i ålderna 20-24 år beräknas vart fjärde dödsfall vara självmord. Många unga människor försöker också ta sitt liv, utan att lyckas.

Folkhälsoinstitutet har i uppdrag att särskilt följa vad som händer med ungdomars psykiska hälsa.

Målet med svensk handikappolitik är att alla skall vara delaktiga i samhället på lika villkor. Ungdomar med funktionshinder är först och främst ungdomar, med krav på utbildning, fritid, bostad och arbete precis som alla andra ungdomar. Regeringens politik på de områden som redovisas i den här skrivelsen gäller även ungdomar med funktionshinder.

Men det är också samhällets skyldighet att ge personer med funktionshinder stöd, så att de kan leva ett så normalt liv som möjligt. Vi vill därför redovisa de särskilda insatser som görs för unga med funktionshinder.

Utbildning

Majoriteten ungdomar med funktionshinder går i den vanliga skolan, med extra stöd om det behövs. Men det finns ett fåtal elever som inte kan följa undervisningen i den vanliga skolan. Barn som inte kan gå i grundskolan därför att de är utvecklingsstörda, synskadade, döva, hörsel- eller talskadade kan gå i särskolan eller specialskolan. På gymnasienivå finns gymnasiesärskolan, särskild gymnasieutbildning för döva och hörselskadade i Örebro kommun samt riksgymnasier för svårt rörelsehindrade.

Arbete

Ungdomar med funktionshinder har svårare än många andra ungdomar att få ett arbete. När arbetslösheten är hög drabbas de ännu hårdare.

De särskilda insatser som görs för unga funktionshindrade på arbetsmarknaden började som ett projekt hos Arbetsmarknadsstyrelsen mellan åren 1986-1990. Sedan budgetåret 1990/91 är de en del av den ordinarie verksamheten vid arbetsförmedlingarna och vid Arbetsmarknadsinstitutet (AMI).

Insatserna handlar om att både arbetsförmedlingen och AMI skall hjälpa funktionshindrade skolungdomar att få kontakt med arbetslivet. Efter avslutad skolgång skall de få aktiv hjälp till ett arbete i stället för förtidspension.

Många ungdomar med funktionshinder är dessutom mycket aktiva användare av ny teknik. De använder nätverk och moderna kommunikationssystem både i skolan och på sin fritid. I dag finns det många arbetsplatser där den nya tekniken har en central roll. Där är inte längre ett funktionshinder ett handikapp. Många funktionshindrade ungdomar borde alltså kunna få ett arbete just på sådana arbetsplatser.

Bostad

Ungdomar med funktionshinder bor ofta kvar i föräldrahemmet längre än andra ungdomar. För ungdomar med stora funktionshinder har handikappreformen, som bland annat innefattar lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och lagen (1993:389) om assistansersättning, inneburit att de ändå kan leva ett självständigt liv, utan att alltid vara beroende av sina föräldrar.

Funktionshindrade ungdomar som flyttar hemifrån har rätt till en bostad

med särskild service, där de kan få det stöd som behövs. För svårt funktionshindrade kan personlig assistans göra det möjligt att bo i en egen bostad. Skr. 1994/95:127

Tillgänglighet

Ungdomar med funktionshinder skall ha samma möjligheter som alla andra att träffa jämnåriga. Miljöer där ungdomar träffas skall vara tillgängliga för alla. Det kräver ombyggnad av många lokaler.

Regeringen har föreslagit ett stöd på 360 miljoner kronor för reparation och ombyggnad av sådana lokaler.

Ny socialtjänstlag

Socialtjänstkommittén, som hade i uppdrag att utreda hur socialtjänstlagen från 1982 fungerade, lämnade nyligen över betänkandet Ny socialtjänstlag (SOU 1994:139). Där föreslås bl.a. att hjälp till barn och barnens rättigheter skall stärkas inom socialtjänsten.

Kommitténs förslag skall remissbehandlas under våren 1995.

Socialtjänstens arbete med barn och ungdom

Samhällets ansvar för de unga är enligt svensk lagstiftning mycket omfattande. De sociala myndigheterna är skyldiga att hjälpa ungdomar som har problem i sin uppväxtmiljö. Hjälp skall ske i samarbete med familjen.

Det krävs hela tiden nytänkande och utveckling av arbetsmetoderna inom individ- och familjeomsorgen. Socialstyrelsen och länsstyrelserna har under föregående budgetperiod haft pengar till sådant utvecklingsarbete.

Regeringen har föreslagit att sådana pengar avsätts även under budgetåret 1995/96.

Lagen om vård av unga

Lagen om vård av unga (LVU) är en tvångslag. Enligt denna lag kan ungdomar upp till 20 år, som riskerar att skada sin egen utveckling och hälsa, omhändertas av samhället för vård.

De omhändertagna ungdomarna placeras oftast i familjehem, men de som behöver särskild tillsyn kommer till särskilda ungdomshem. Staten övertog huvudmannaskapet för de särskilda ungdomshemmen den 1 april 1994 och en ny myndighet inrättades, Statens institutionsstyrelse (SIS). Antalet akuta tvångsomhändertaganden av ungdomar har ökat under år 1993. Det är oroande. SIS uppger att nästan hälften av kommunernas ansökningar om plats avser akuta placeringar. 45 procent av de tvångsomhändertagna ungdomarna kommer från storstäderna.

Avsikten med statens övertagande av de särskilda ungdomshemmen är att vården nu skall bli bättre och mer inriktad på individen. Stökiga ungdomar har ofta var och en sina problem som de måste få hjälp att lösa. Vi hoppas också att de olika ungdomshemmen skall få olika inriktning i sitt arbete. Det måste finnas olika vårdformer att välja mellan.

Att samla alla ungdomshem under ett tak ger också möjlighet att följa upp och utvärdera vården. Målet med vården är ju att ungdomarna skall få hjälp att komma på fötter och skapa sig en framtid.

Regeringen har avsatt 30 miljoner kronor för forskning, verksamhetsutveckling och personalutveckling inom ramen för SIS verksamhet.

Att förebygga brott

Det självklara målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten. Därför är det en central uppgift för samhället att försöka förebygga brott. Det bästa sättet är att försöka förhindra att unga människor kommer in i ett kriminellt livsmönster. Det är därför viktigt att kommunerna utarbetar lokala brottsförebyggande program.

I framtiden kommer den lokala polisen att arbeta mer med närpolisverksamhet. Då blir det lättare för polisen att samarbeta med kommunen, med enskilda och organisationer i ett brottsförebyggande arbete.

Men det behövs också en nationell strategi för det brottsförebyggande arbetet. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) kommer i april 1995 att redovisa ett underlag till ett nationellt brottsförebyggande program. En central fråga i programmet bör vara hur vi förhindrar barn och ungdomar att dras in i missbruk och kriminalitet.

Åtgärder mot mobbning

Skollagen har kompletterats med en föreskrift som handlar om bl.a. mobbning. Där står det att de som verkar inom skolan särskilt skall bemöda sig om att hindra varje försök från elever att utsätta andra för kränkande behandling. Rektorn i varje skola har också, enligt de nya läroplanerna, ett särskilt ansvar för att motverka alla former av trakasserier och mobbning bland elever och anställda.

Vad finns det för olika metoder och arbetsmodeller för att stoppa mobbningen i skolan? Inom Skolverket finns ett projekt som arbetar med den frågan. Nitton kommuner deltar i projektet.

Mobbning är inte bara en fråga för skolan. Barn- och ungdomsdelegationen har, i samverkan med flera andra myndigheter och organisationer, startat en kampanj mot mobbning. Under år 1995 kommer den att drivas vidare med Barnombudsmannen som huvudansvarig myndighet.

Kraftsamling mot våldet

Den anmälda brottsligheten i landet har minskat de senaste åren. Men särskilt bland unga män har antalet grova våldsbrott ökat på senare tid. Forskningsrapporter visar att 70-80 procent av våldsbrotten sker under alkoholpåverkan.

Kampen mot våldet måste föras på alla nivåer i samhället - bland enskilda och organisationer, i skolan och på arbetsplatserna, i politiken och i vardagslivet.

En av statsmakternas främsta uppgifter i detta sammanhang är att stödja insatser inom folkrörelserna, skolan, fritidsverksamheten och liknande aktiviteter. I det arbetet kan rättsväsendet, särskilt polisen, spela en viktig roll.

Särskilda insatser krävs när det gäller våldsbrott riktade mot barn, ungdomar och kvinnor.

Riksdagen har nyligen skärpt lagstiftningen när det gäller sexualbrott mot barn. En utredning har tillsatts om samlade åtgärder mot barnpornografi. Regeringen kommer också att ta initiativ till en fortsatt översyn av bestämmelserna om sexualbrott i brottsbalken. Skr. 1994/95:127

År 1996 kommer Sverige att vara värd för den första världskongressen om kommersiell sexuell exploatering av barn.

Unga brottslingar

Det skall vara svårt att begå brott utan att bli upptäckt. När ett brott upptäcks skall rättsmaskineriet fungera effektivt och snabbt. De unga skall möta tydliga reaktioner på sitt agerande.

Ungdomsbrottskommittén överlämnade i juni 1993 sitt betänkande Reaktion mot ungdomsbrott (SOU 1993:35). Kommittén har lämnat förslag på hur samhället bör ingripa när unga begår brott.

Kommittén menar bl.a. att domstolarna skall arbeta på ett sådant sätt när ungdomsmål behandlas, att den unge får tydliga signaler. Samhället accepterar inte brott. Handläggningen av ungdomsmål har behandlats i propositionen 1994/95:12. Där finns en rad nya regler som skall påskynda ungdomsmålen i rättsprocessens alla led. Riksdagen har nyligen antagit förslagen.

Inom Justitiedepartementet arbetar man vidare med de andra förslagen från Ungdomsbrottskommittén.

Unga i fängelse

Enligt FN:s barnkonvention skall varje frihetsberövat barn hållas avskilt från vuxna fångar. Undantag kan endast göras då det bedöms vara till barnets bästa. Konventionen gäller alla barn och ungdomar upp till 18 år.

Fängelseutredningen har behandlat frågan om ungdomar i anstalt i betänkandet Verkställighet av fängelsestraff (SOU 1993:76). Utredningens förslag bereds nu inom Justitiedepartementet.

Regeringens ekonomiska insatser i ungdomspolitiken under budgetåret 1995/96 har nu redovisats. Vi har också redovisat de utredningar som under den närmaste tiden skall arbeta med olika ungdomsfrågor. Av vår redovisning framgår att det finns mycket som bekymrar oss när det gäller den unga generationens framtid. Framför allt gäller det arbetslösheten, de ökade sociala skillnaderna, de ökade skillnaderna mellan generationerna, bostadssegregationen och boendekostnaderna.

I en klok och omtänksam familj handlar man utifrån insikten att det är barnen och de unga som är framtiden. I en sådan familj kan inte de vuxna ta för sig på barnens och ungdomarnas bekostnad. I en sådan familj gör man inte heller skillnad mellan olika barn och ungdomar. Det är regeringens avsikt att under mandatperioden arbeta med ungdomspolitiken utifrån de insikterna.

Detta är av flera skäl inte en lätt uppgift. Det ena skälet är naturligtvis att det finns begränsade ekonomiska resurser. Det andra skälet handlar om demokrati och inflytande.

Den unga generationen får i dag bära en stor börda i den ekonomiska krisen. Samtidigt har de alltför små möjligheter att ta till vara sina intressen i politiken, inom utbildningsväsendet, i arbetslivet, i föreningslivet och i sin närmiljö.

I folkomröstningen om EU-medlemskap hade ungdomar en mer kritisk inställning än den äldre generationen. Många ungdomar har också uttryckt en oro inför medlemskapets effekter, bl.a. när det gäller demokrati och delaktighet.

När tiderna är svåra och man inte känner att man kan vara med och påverka till det bättre, varken för sig själv eller andra, grips man lätt av vanmakt. Vi vet att denna känsla av vanmakt finns inom delar av den unga generationen. Men en tro på politikens möjligheter är själva livsnerven i ett demokratiskt samhälle. Därför är det regeringens ambition att stärka ungdomars inflytande över sina egna liv och samhällsutvecklingen i stort.

Pågående arbeten om ungdom och demokrati

FN:s konvention om barnets rättigheter tillförsäkrar barn och ungdomar upp till arton år vissa grundläggande rättigheter. Sverige har ratificerat konventionen och därmed gjort ett internationellt åtagande att följa den. Artikel 12 i konventionen ger ett starkt stöd för barns och ungdomars inflytande i samhällets beslutsprocesser.

Elevinflytande

När ungdomar får beskriva var i samhället de helst vill ha inflytande svarar de skolan. Det konstaterar Maktutredningen i sitt betänkande Demokrati och makt i Sverige (SOU 1990:44). Samma utredning visar att skolan hamnar långt ner på listan när ungdomar tillfrågas om i vilka institutioner de anser sig ha inflytande.

En utvärdering av skolan visar att eleverna har störst inflytande i de lägre klasserna. Ju äldre de blir, desto mindre anser de sig ha att säga till om.

I det nya styrsystemet för skolan och inom ramen för de nya läroplanerna finns ett vidgat utrymme för elev- och föräldrainflytande i skolan. I Läroplanen för den obligatoriska skolan (Lpo 94), står det klart uttryckt att de demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig skall omfatta alla elever. Eleverna ges också ökade möjligheter att själva välja sin studieinriktning.

Samtidigt finns det fortfarande hinder för ett formellt inflytande för föräldrar och elever i skolan. Hindren finns i de regler som styr ansvarsfördelningen inom skolan och kommunerna.

En särskild utredare tillkallades därför hösten 1994 (dir. 1994:128). Utredaren har gjort en översyn av elev- och föräldrainflytandet i skolan. Regeringen kommer att redovisa sina ställningstaganden i dessa frågor inför riksdagen.

Studentinflytande

Studenternas inflytande genom representation i beslutande församlingar bör stärkas. Ett led i detta är att riksdagen har beslutat behålla kårobligatoriet. Det faktum att en student måste tillhöra en studentkår säkrar alla studenters möjlighet att vara med och påverka sin utbildning.

1993 års universitets- och högskolereform har, bl.a. enligt Sveriges Förenade Studentkårer (SFS), hittills inneburit ett försämrat formellt studentinflytande. Det beror på att antalet beslutande församlingar har minskat och att antalet platser för studentrepresentanter i de församlingar som finns kvar också har minskat.

Just nu pågår en uppföljning av reformen (RUT 93). Utredaren har fått direktiv att särskilt belysa vad som har hänt med studentinflytandet i de beslutande församlingarna (dir. 1994:126). Men regeringen avser redan nu att förändra högskoleförordningen. Minst två studentrepresentanter skall ha rätt att ingå i varje beslutande församling som behandlar utbildningsfrågor.

Jämställdhet

Unga kvinnors inflytande i beslutande församlingar måste öka. Regeringen har avsatt 5 miljoner kronor för projektverksamhet när det gäller kvinnors deltagande och inflytande. Projekt som arbetar med inriktning på unga kvinnor kommer att prioriteras.

Förenings- och kulturlivet

Många svenska ungdomar är med i en eller flera föreningar. Statens bidrag till ungdomsorganisationerna är ett konkret sätt att stödja ungdomars eget engagemang. När ungdomar själva får ta ansvar för en omfattande verksamhet är det ett led i en demokratisk fostran.

Regeringen vill betona att ungdomarna själva skall ha inflytande över sina organisationer. De skall ha rätt att själva styra verksamheterna.

Den svenska idrottsrörelsen aktiverar fler ungdomar än någon annan föreningsverksamhet. Staten stödjer idrotten för att den är viktig när det

gäller de fysiska aktiviteterna. Men också för att föreningslivet ger en möjlighet till demokratisk fostran.

Regeringen vill betona vikten av att fler ungdomar rekryteras till idrottens beslutande församlingar. Riksidrottsförbundets initiativ "Den unga kraften" är ett steg i rätt riktning.

Samhällets kulturliv är en väsentlig del av ungdomars fritid. Det pågår just nu en utredning om kulturpolitikens inriktning (Ku 1993:03). Regeringen har nyligen beslutat om tilläggsdirektiv till den utredningen (dir. 1994:146). Där anges speciellt barn och ungdomar som angelägna att stödja. Det är särskilt viktigt att lyfta fram den kulturverksamhet som bedrivs av ungdomar själva.

Översyn av åldersgränserna

Vid vilken ålder får man övningsköra? När får man ta körkort? När har man rösträtt? När får man gifta sig? När får man köpa sprit? När blir man insläppt på krogen? När får man starta eget? När får ungdomar helt självständigt ta ansvar för sin ekonomi? Åldersgränserna i samhället är viktiga signaler till de unga. När anses de mogna att ta ansvar i olika sammanhang och därmed också ha rätt att utöva inflytande?

Regeringen avser att inom kort ta initiativ till en samlad översyn av dagens åldersgränser.

Erfarenheter från kommunala och lokala demokratiprojekt

Ungdomskommittén presenterade år 1991 sitt betänkande Ungdom och makt (SOU 1991:12). Statens ungdomsråd (ombildat till Ungdomsstyrelsen) fick då uppdraget att utveckla metoder som ökar ungdomars delaktighet och inflytande. Två projektsatsningar har genomförts:

- * Försöksverksamhet i tretton kommuner som syftar till ett ökat inflytande för ungdomar.

- * Initiativ för att skapa nya träffpunkter för ungdomar.

Under år 1994 övergick dessa projekt i en bredare satsning på att utveckla ungdomars inflytande i lokalsamhället.

Erfarenheterna från de lokala projekten är mycket viktiga. De visar bl.a. att formerna för inflytande måste utvecklas underifrån, ur ungdomarnas eget engagemang och på deras villkor.

Erfarenheterna visar också att de vuxnas attityder är ett reellt hinder i ambitionen att stärka ungdomars inflytande. Den äldre generationen är ovillig att släppa ifrån sig makt. De vill hellre styra än stödja.

På många håll i landet utvecklas just nu olika former av lokala ungdomsråd och ungdomsfora. De har startats för att skapa en dialog mellan ungdomar och beslutsfattare. I flera kommuner har man gjort kommunala handlingsprogram för ungdomsfrågorna. Programmen har på några håll utarbetats tillsammans med ungdomar. Att så också sker bör vara ett självklart inslag i själva dialogen.

Regeringen följer med intresse den utvecklingen.

Framtiden

Visst händer det en hel del, också inom demokratiområdet, runt om i landet. Men faktum kvarstår: ungdomar har för litet inflytande över sina liv och över samhällsutvecklingen. Att ha formellt inflytande är en sak. Hur det sedan skall gå till i praktiken är en helt annan sak. Erfarenheterna från de lokala projekten visar att vuxenvärlden ogärna släpper ifrån sig makt.

Regeringen kan förvisso inte starta en ungdomsproteströrelse. Däremot kan vi ta reda på var hindren finns för ungdomars delaktighet - både de formella och de informella hindren.

Vi kan lägga fram förslag till lagstiftning där så behövs. Vi kan söka nya vägar och lyfta fram goda exempel. Vi kan lyssna på ungdomar från olika delar av landet, ungdomar med olika erfarenheter från olika sociala miljöer. Hur vill de utforma förnyelsen av demokratin i Sverige och hur vill de vara med och påverka Europeiska unionens politik?

Civildepartementet förbereder just nu olika insatser för att stärka arbetet med demokrati- och inflytandefrågorna. Viktiga områden för ungdomar är ungdomspolitiken, konsumentpolitiken och politiken om den tredje sektorn (folkrörelser m.m.).

Regeringen avser att lägga fram en ungdomspolitisk proposition under mandatperioden. Den skall bl.a. innehålla förslag till nya mål för den nationella ungdomspolitiken.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 19 januari 1995

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Sahlén, Hjelm-Wallén, Peterson, Hellström, Thalén, Freivalds, Wallström, Persson, Schori, Blomberg, Heckscher, Hedborg, Andersson, Winberg, Uusmann, Ulvskog, Sundström, Lindh, Johansson

Föredragande: Ulvskog

Regeringen beslutar skrivelse 1994/95:127 Ungdomsfrågor.

